

Recenzovaná práca je zborníkom 29 príspevkov účastníkov všezväzovej konferencie právnych historikov ZSSR, ktorá sa konala v decembri 1974. Zúčastnili sa jej predstavitelia vyše 40 vedeckovýskumných inštitúcií a vysokých škôl z 22 miest Sovietskeho zväzu. Účastníci zamerali svoju pozornosť na dva základné okruhy problémov: a) o stave, úlohách a perspektívach vedeckovýskumnej práce v oblasti dejín štátu a práva, b) o úlohe sovietskeho štátu a práva pri formovaní a rozvoji nového historického spoločenstva - sovietskeho ľudu.

K prvému okruhu otázok odzneli tri úvodné referáty: O.I. Čistiakova o stave a úlohách rozvoja bádania v oblasti sovietskeho štátu a práva; O.A. Židkova o stave a úlohách výskumu v oblasti všeobecných dejín štátu a práva. Oba referáty sú v zborníku publikované. Tretí referát G.S. Kalinina - o stave a perspektívach rozvoja výskumu v oblasti dooktóbrovej histórie štátu a práva národov ZSSR, ktorý na konferencii odznel, nie je v zborníku publikovaný, pretože ako uvádzajú redaktori, referent, žiaľ, nedodal písomne svoj referát.

Profesor O.I. Čistiakov vo svojom referáte na pomerne malom priestore podal výstižnú charakteristiku súčasného stavu v oblasti dejín sovietskeho štátu a práva, uviedol úspechy, ktoré sa dosiahli, ale zaujal aj kritické stanovisko k niektorým nedostatkom, ktoré sa v tejto oblasti prejavujú. Vychádzajúc z analýzy publikovaných prác, dizertácií a štúdií, ako pozitívny jav zaznamenáva u viacerých autorov snahu vychádzať zo všeobecnoteoretických problémov historicko-právnej vedy. Ako príklad uvádza knihy G.B. Galperina, A.I. Koroleva, A.A. Tille, G.V. Švekova a kolektívnu akademickú prácu "Dejiny sovietskeho štátu a práva".

Pozitívne hodnotí rozvoj práce na dejinách štátu a práva vo zväzových republikách a v poslednom období i v niektorých autonómnych republikách. Najpočetnejšie je v historickoprávnych prácach zastúpená problematika národno-štátnej výstavby, ďalej otázky vývoja sovietskeho štátu v období prechodu od kapitalizmu k socializmu. Charakteristickou črtou väčšiny prác z oblasti dejín štátu a práva je široká pramenná základňa, zahrňujúc do toho i archívne pramene. Osobitnú pozornosť zasluhujú práce, ktoré sú zamerané na ideologický boj s buržoáznou falzifikátorskou históriou.

Súčasnú vedu charakterizuje nový rys - kolektívnosť. To charakterizuje aj súčasné tendencie v oblasti dejín štátu a práva. Väčšina základných prác z oblasti dejín štátu a práva v ZSSR sú práce kolektívne.

Prof. Čistiakov upozornil aj na ďalšie dôležité otázky, ako sú napr. spolupráca s historikmi, otázka periodizácie dejín štátu a práva. Kriticky poukázal na niektoré nedostatky v doterajšom zameraní prác; na nesprávnosť prežívajúceho názoru, akoby sa celozväzovou problematikou mali zaoberať len moskovskí právni historici; na prejavy duplicity vo výskume; na popisnosť niektorých prác; nerovnomernosť výskumu jednotlivých etáp vývoja sovietskeho štátu; na slabé miesta v skúmaní vývoja jednotlivých odvetví práva; na veľmi úzke zameranie niektorých prác a za hlavný nedostatok niektorých prác považuje tendencie priniesť v práci len chronologické údaje normatívnych aktov bez spojenia s historickými podmienkami a bez analýzy efektívnosti účinnosti tej či onej právnej normy.

V závere uviedol niektoré otázky kádrového budovania pracovísk a katedier, otázky materiálnotechnického vybavenia pracovísk a problémy okolo publikovania prác z hľadiska vydavateľských možností.

Problematiku výučby a výskumu všeobecných dejín štátu a práva uviedol referát O.A. Židkova. Táto problematika je veľmi aktuálna aj u nás, i v ďalších socialistických štátoch. Dovoľujeme si tu odkázať čitateľa na diskusný príspevok doc. L. Bianchiho "Konceptné problémy výučby všeobecných dejín štátu a práva" uverejnený v Právnom obzore č. 8, 1976, s. 713-721.

Celý rad príspevkov k oboj uvedeným referátom sa dotýka problematiky dejín štátu a práva ZSSR tak v období pred Októbrovou revolúciou, ako aj v období socialistickej výstavby. Nie je možné uvádzať ani názvy všetkých publikovaných príspevkov. Chceme upozorniť preto aspoň na tie, ktoré majú obecnnejšie zameranie. Je to zaujímavý článok I.A. Jemeljanova k metodike historicko-právnych výskumov, ďalej prof. A.I. Koroleva o potrebe zvyšovania teoretickej úrovne výskumu v oblasti dejín štátu a práva; prof. V.S. Tanenbauma o vzájomnom vzťahu teórie a dejín štátu a práva; prof. S.L. Fuksa k otázke periodizácie dejín sovietskeho štátu a práva a príspevok prof. E.A. Skripileva o koordinácii historicko-právneho výskumu.

Druhú tématickú oblasť uvádza príspevok V.M. Kuricyna a G.I. Litvinovej - Úloha štátu vo formovaní a rozvoji nového historického spoločenstva - sovietskeho ľudu. Autori vychádzajú zo základných dokumentov: XXIV. zjazdu KSSZ, z uznesenia ÚV KSSZ o príprave k 50. výročiu vzniku ZSSR, ref. L.I. Brežneva k 50. výročiu vzniku ZSSR a ďalších dokumentov a správne poukazujú na to, že rozpracovanie týchto otázok je spoločnou úlohou historikov, filozofov, ekonómov, jazykovedcov i právnikov. No žiaľ, kým v historickej a filozofickej oblasti existuje už celý rad prác, v právnickej literatúre sa táto otázka špeciálne nerozoberala. Autori v štúdiu rozoberajú podstatu a charak-

teristické znaky nového historického spoločenstva - sovietskeho ľudu, skúmajú základné etapy formovania a rozvoja sovietskeho ľudu, ako nového historického spoločenstva ľudí. Zdôrazňujú, že tento proces vo svojom historickom vývoji prešiel niekoľkými etapami, ktoré sú nerozlučne späté so základnými etapami rozvoja sovietskej spoločnosti i štátu. Mimoriadne významnú úlohu v procese formovania nového historického spoločenstva - sovietskeho ľudu mal sovietsky štát a právo a preto sú aj vedy o štáte a práve zamerané všestranne skúmať túto problematiku a to tak v jej historickom vývoji, ako aj súčasné prejavy.

Osem autorov v publikovaných vystúpeniach rozoberalo otázku vzájomnej pomoci sovietskych národov a národností po štátnej línii a jej úlohu pre vznik a rozvoj sovietskeho ľudu (M.A. Binder); úloha inštitútu sovietskeho občianstva vo formovaní a rozvoji nového historického spoločenstva - sovietskeho ľudu (doc. I.V. Vitruk); otázku znakov sovietskeho ľudu a faktorov spolupôsobiacich pri jeho vzniku (doc. I.M. Kislicyn); problematiku vzájomnej spätosti procesov formovania sovietskeho ľudu ako nového historického spoločenstva ľudí a premena ZSSR zo štátu diktatúry proletariátu na všeľudový štát (prof. I. A. Korolev); úloha sovietskeho ústavného práva a jednoty zákonnosti v ZSSR pri formovaní a upevnení nového historického spoločenstva sovietskych ľudí (S.L. Ronin); otázku upevnenia sociálnej homogénnosti sovietskej spoločnosti ako spoľahlivého základu rozvoja demokracie (prof. N.P. Farberov); historické skúsenosti riešenia národnostnej otázky a úloha štátu v regulovaní národnostných vzťahov v ZSSR pre rozvojové krajiny (M.G. Šarce); Historické skúsenosti z prvých rokov národnoštátnej výstavby na Sibíri (R.S. Štejnman).

Recenzovaný zborník svojím obsahom iste zaujme nielen právnych historikov, ale aj pracovníkov z oblasti teórie štátu a práva, ústavného práva, pretože prináša rad veľmi závažných metodologických i ideologických otázok aktuálnych aj v našej práci.

Ladislav Hubenák